

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра сільськогосподарського машинобудування

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назва курсу	Охорона праці в галузі та цивільний захист
Викладач (-і)	Петро ЛУЗАН, кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри сільськогосподарського виробництва
Контактний тел.	+38(066) 438 62 19
E-mail:	luzanpg@ukr.net
Обсяг та ознаки дисципліни	Вибіркова дисципліна, змістових модулів – 2. Форма контролю: залік. Загальна кількість кредитів – 3, годин – 90, у т.ч. лекції – 28 годин, самостійна робота – 62 години. Формат: очний (offline / face to face) / дистанційний (online). Мова викладання: українська. Рік викладання – 2022/2023.
Консультації	Консультації проводяться відповідно до Графіку, розміщеному в інформаційному ресурсі moodle.kntu.kr.ua; у режимі відеоконференцій, постійна адреса Google Meet конференції: https://meet.google.com/cua-intw-ycj через електронну пошту, Viber, Telegram за домовленістю.
Пререквізити	Особливі вимоги відсутні

1. Мета і завдання дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Охорона праці в галузі та цивільний захист» є формування у майбутніх фахівців умінь та компетенції для забезпечення ефективного управління охороною праці та цивільного захисту і поліпшення умов праці з урахуванням досягнень науково-технічного прогресу та міжнародного досвіду, а також в усвідомленні нерозривної єдності успішної професійної діяльності з обов'язковим дотриманням усіх вимог безпеки праці у галузі екології.

Завдання вивчення дисципліни:

– забезпечення гарантії збереження здоров'я і працездатності працівників у виробничих умовах через ефективне управління охороною праці;

- формування відповідальності у посадових осіб і фахівців за колективну та власну безпеку;
- засвоєння студентами новітніх теорій, методів і технологій з прогнозування НС, побудови моделей їхнього розвитку, визначення рівня ризику та обґрунтування комплексу заходів, спрямованих на відвернення НС, захисту персоналу, населення, матеріальних та культурних цінностей в умовах надзвичайних ситуацій (НС), локалізації та ліквідації їхніх наслідків.

2. Результати навчання

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен набути наступні компетентності:

у науково-дослідній діяльності:

- готовність застосовувати сучасні методи дослідження і аналізу ризиків, загроз і небезпек на робочих місцях та виробничих об'єктах;
- здатність поставити завдання та організувати наукові дослідження з визначення професійних, виробничих ризиків, загроз на робочих місцях;
- забезпечення якісного навчання працівників ОГ з питань ЦЗ, надання допомоги та консультацій працівникам організації (підрозділу) з практичних питань захисту у НС;
- проведення ідентифікації, дослідження умов виникнення і розвитку НС та забезпечення скоординованих дій щодо їх попередження на об'єктах господарювання (ОГ) відповідно до своїх професійних обов'язків;
- обрання і застосовування методик з прогнозування та оцінки обстановки в зоні НС, розрахунку параметрів уражуючи чинників джерел НС, що контролюються і використовуються для прогнозування, визначення складу сил, засобів і ресурсів для подолання наслідків НС.

у технологічній діяльності:

- обґрунтування і розробка безпечних технологій у галузі екології;
- участь у проведенні розслідування нещасних випадків, аварій та професійних захворювань;
- розробка та проведення заходів щодо усунення причин нещасних випадків, з ліквідації наслідків аварій на виробництві;
- розуміння, розробка і впровадження превентивних та оперативних (аварійних) заходів цивільного захисту;
- оцінювання стану готовності підрозділу до роботи в умовах загрози і виникнення НС за встановленими критеріями та показниками.

в організаційно-управлінській діяльності:

- впровадження організаційних і технічних заходів з метою поліпшення охорони праці;
- здатність та готовність до врахування положень законодавчих та нормативно-правових актів з охорони праці при виконанні виробничих та управлінських функцій;
- здатність до організації діяльності виробничого колективу з обов'язковим урахуванням вимог охорони праці;

- управління діями щодо запобігання виникненню нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві;
 - впровадження ефективного розподілу функцій, обов'язків і повноважень з охорони праці у виробничому колективі;
 - вміння визначити коло своїх обов'язків за напрямом професійної діяльності з урахуванням завдань з ЦЗ, знання методів та інструментарію моніторингу НС, побудови моделей (сценаріїв) їх розвитку та оцінки їх соціально-економічних наслідків;
 - здатність приймати рішення з питань ЦЗ в межах своїх повноважень.
- у проектній діяльності:**
- розробка і впровадження безпечних технологій, вибір оптимальних умов і режимів праці, проектування зразків техніки і робочих місць на основі сучасних технологічних та наукових досягнень в галузі охорони праці.
- у педагогічній діяльності:**
- розробка методичного забезпечення і проведення навчання та перевірки знань з питань охорони праці.
- у консультаційній діяльності:**
- надання допомоги та консультації працівників з практичних питань безпеки праці;
 - готовність контролювати виконання вимог охорони праці в організації.

2. Результати навчання

Програмні результати вивчення дисципліни:

- 1 – здатність застосовувати у практичній діяльності нормативні документи з охорони праці;
- 2 – здатність збирати, аналізувати, використовувати, упорядковувати, забезпечувати співвідношення та інтерпретувати інформацію стосовно розроблення та реалізації стратегії розвитку нових технологій в галузі з точки зору охорони праці;
- 3 – здатність виявляти джерела, фактори та види виробничих небезпек та запобігати їх наслідкам;
- 4 – здатність користуватись засобами контролю параметрів безпеки та умов праці, використовувати отримані знання при аналізі інженерних об'єктів, процесів та методів;
- 5 – здатність здійснювати контроль за станом охорони праці на робочих місцях;
- 6 – вміння надавати першу допомогу потерпілим на виробництві.
- 7 – здатність поєднувати теорію і практику для розв'язування інженерного завдання з охорони праці;
- 8 – здатність проектувати, готувати виробництво та експлуатувати вироби, застосовуючи автоматичні системи підтримування життєвого циклу з охорони праці;
- 9 – вміння донести до фахівців і не фахівців інформацію, ідеї, проблеми, рішення та власний досвід в галузі професійної діяльності з охорони праці;
- 10 – здатність розуміти проблеми охорони праці та правові питання і

передбачати соціальні й екологічні наслідки реалізації технічних завдань.

Структурно логічна схема підготовки магістра.

Враховуючи послідовність накопичення знань та інформації, дисципліна вивчається на базі вивчення дисциплін: «Основи охорони праці» та «Безпека життєдіяльності».

3. Політика курсу та академічна доброчесність

Очікується, що здобувачі вищої освіти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлювати наслідки її порушення.

Відвідання занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі здобувачі вищої освіти відвідають лекції і практичні заняття курсу.

Пропущені заняття повинні бути відпрацьовані не пізніше, ніж за тиждень до залікової сесії.

Недопустимість: запізнь на заняття, користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття, списування та плагіат, несвоєчасне виконання поставленого завдання.

При організації освітнього процесу в Центральнотукраїнському національному технічному університеті здобувачі вищої освіти, викладачі та адміністрація діють відповідно до: Положення про організацію освітнього процесу; Положення про організацію вивчення вибіркового навчального дисциплін та формування індивідуального навчального плану ЗВО; Кодексу академічної доброчесності ЦНТУ.

4. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Охорона праці в галузі

Тема 1. Вступ. Міжнародні норми в галузі охорони праці.

Тема 2. Система управління охороною праці в організації.

Тема 3. Травматизм та професійні захворювання в галузі. Розслідування нещасних випадків.

Тема 4. Вимоги охорони праці в галузі професійної діяльності.

Тема 5. Актуальні проблеми охорони праці в наукових дослідженнях.

Тема 6. Основні заходи пожежної профілактики на галузевих об'єктах.

Тема 7. Соціальне страхування від нещасного випадку та професійного захворювання на виробництві.

Змістовий модуль 2. Цивільний захист

Тема 8. Основні способи захисту в умовах загрози та виникнення НС.

Тема 9. Правила поведінки під час НС природного характеру.

Тема 10. Правила поведінки працівників при аваріях з викидом небезпечних хімічних речовин.

Тема 11. Безпека працівників під час радіаційних аварій і радіаційного забруднення місцевості.

Тема 12. Правила поведінки і дії в умовах масового скупчення людей та в осередках інфекційних захворювань.

Тема 13. Виконання заходів захисту та дії працівників згідно з планами

реагування на НС.

Тема 14. Порядок і правила надання долікарської допомоги при різних типах ушкоджень, у невідкладних ситуаціях.

5. Система оцінювання та вимоги

Види контролю: поточний, підсумковий.

Методи контролю: спостереження за навчальною діяльністю здобувачів, усне опитування, письмовий контроль.

Рейтинг студента із засвоєння дисципліни визначається за 100 бальною шкалою, у тому числі: перший рубіжний контроль – 50 балів, другий рубіжний контроль – 50 балів.

Семестровий залік полягає в оцінці рівня засвоєння здобувачем вищої освіти навчального матеріалу на лекційних, практичних, семінарських або лабораторних заняттях і виконання індивідуальних завдань за стобальною та дворівневою («зараховано», «не зараховано») та шкалою ЄКТС результатів навчання.

6. Рекомендована література

Основна література

1. Протоєрейський О.С., Запорожець О.І. Охорона праці в галузі: Навч. посіб. Київ: Книжкове вид-во НАУ, 2005. 268 с.
2. Зеркалов Д.В. Охорона праці в галузі: загальні вимоги. Навчальний посібник. Київ: «Основа». 2011. 551 с. URL: <http://xn--e1ajqk.kiev.ua/wp-content/uploads/2019/12/D-V-Zerkalov-Ohorona-praczi-2011.pdf> (дата звернення: 24.09.2022).
3. Левчук К.О., Романюк Р.Я., Толок А.О. Цивільний захист: навчальний посібник. Дніпродзержинськ: ДДТУ, 2016 р. 325 с. URL: <http://www.dstu.dp.ua/Portal/Data/5/10/5-10-b1.pdf> (дата звернення: 24.09.2022).
4. Васійчук В.О., Гончарук В.Є., Качан С.І., Мохняк С.М. Основи цивільного захисту: Навч. посіб. Львів, 2010. 384 с.
5. Миценко І.М., Мезенцева О.М. Цивільна оборона: навч. посіб. Чернівці: Книги – XXI, 2004. 404 с.

Додаткова література

1. НПАОП 0.00-1.28-10 Правила охорони праці під час експлуатації електронно-обчислювальних машин. Наказ Держгірпромнагляду від 26.03.2010р. № 65
2. НПАОП 0.00-2.23-04 «Перелік заходів та засобів з охорони праці, витрати на здійснення та придбання яких включаються до валових витрат». Постанова Кабінету Міністрів України від 27 червня 2003 р. № 994.
3. НПАОП 0.00-8.24-05 «Перелік робіт з підвищеною небезпекою». Наказ Держнагляддохоронпраці від 26.01.2005 р. № 15.
4. НПАОП 0.00-4.03-04 «Положення про Державний реєстр нормативно-правових актів з питань охорони праці». Наказ Держнагляддохоронпраці від 08.06.2004 р. № 151.

5. НПАОП 0.00-4.09-07 «Типове положення про комісію з питань охорони праці підприємства». Наказ Держгірпромнагляду від 21.03.2007 р. № 55.
6. НПАОП 0.00-4.11-07 «Типове положення про діяльність уповноважених найманими працівниками осіб з питань охорони праці». Наказ Держгірпромнагляду від 21.03.2007 р. № 56.
7. НПАОП 0.00-4.12-05 «Типове положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці». Наказ Держнаглядохоронпраці від 26.01.2005 р. № 15.
8. НПАОП 0.00-4.15-98 «Положення про розробку інструкцій з охорони праці». Наказ Держнаглядохоронпраці від 29.01.1998 р. № 9.
9. НПАОП 0.00-4.21-04 «Типове положення про службу охорони праці». Наказ Держнаглядохоронпраці від 15.11.2004 р. № 255.
10. НПАОП 0.00-4.33-99 «Положення щодо розробки планів локалізації та ліквідації аварійних ситуацій і аварій. Наказ Держнаглядохоронпраці від 17.06.1999 р. № 112.
11. НПАОП 0.00-6.03-93 «Порядок опрацювання та затвердження власником нормативних актів про охорону праці, що діють на підприємстві». Наказ Держнаглядохоронпраці від 21.12.1993 р. № 132.
12. НПАОП 0.00-6.13-05 «Порядок організації державного нагляду за охороною праці та гірничого нагляду в системі Держнаглядохоронпраці України». Наказ Держнаглядохоронпраці від 30.03.2004 р. № 92.
13. Перелік робіт, де є потреба у професійному доборі. Наказ МОЗ України та Держнаглядохоронпраці України від 23.09.1994 р. № 263/121.
14. Міжнародний стандарт SA8000: 2001 «Соціальна відповідальність». SAI SA8000: 2001 Social Accountability International.
15. Міжнародний стандарт ISO 26000:2010 – «Настанова по соціальній відповідальності». ISO 26000: 2010 (Draft) Guidance on Social Responsibility.
16. Міжнародний стандарт OHSAS 18001:2007 Occupational health and safety management systems – Requirements. Системи менеджменту охорони праці.
17. Міжнародний стандарт OHSAS 18002, Guidelines for the implementation of OHSAS 18001. Настанова по впровадженню OHSAS 18001.

Інформаційні ресурси

1. Закон України «Про охорону праці». Редакція від 19.08.2022, підстава - [2468-IX](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12#Text), [2434-IX](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2434-IX). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12#Text>.
2. Кодекс законів про працю України. Редакція від 19.08.2022, підстава - [2434-IX](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>.
3. Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я». Редакція від 19.08.2022, підстава - [2494-IX](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text>.
4. Правила пожежної безпеки в Україні. Редакція від 08.04.2022, підстава - [z0358-22](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0358-22). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0358-22>.
5. Закон України «Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку». Редакція від 01.01.2022, підстава - [1928-IX](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/39/95-%D0%B2%D1%80#Text). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/39/95-%D0%B2%D1%80#Text>.

6. Закон України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення». Редакція від 14.01.2021, підстава - [1113-IX](#): URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4004-12#Text>.
7. Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності». Редакція від 02.04.2022, підстава - [2153-IX](#). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1105-14#Text>.
8. Постанова Кабінету Міністрів України від 25.08.2004 р. № 1112 «Деякі питання розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві». Редакція від 06.01.2021, підстава - [1-2021-п](#). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/337-2019-%D0%BF#Text>.
9. Рекомендації щодо організації роботи кабінету промислової безпеки та охорони праці. Затверджено Головою Держгірпромнагляду 16.01.2008 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0002641-08#Text>.
10. Рекомендації щодо побудови, впровадження та удосконалення системи управління охороною праці. Документ n0001641-08, Прийняття від 07.02.2008. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0001641-08#Text>.
11. Офіційний сайт Міністерства надзвичайних ситуацій України: веб-сайт. URL: <https://dsns.gov.ua/>.
12. Офіційний сайт Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України: веб-сайт. URL: <http://www.social.org.ua/>.
13. Інформаційно-пошукова правова система «Нормативні акти України (НАУ)»: веб-сайт. URL: <http://www.nau.ua/>.

Розглянуто і схвалено на засіданні кафедри сільськогосподарського машинобудування, Протокол № 8 від «01» квітня 2022 р.